

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΒΟΛΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ

Ινστιτούτο της Δανίας, Πρεσβεία της Δανίας

Οφεις του Κινηματογράφου της Δανίας

Ιανουάριος – Μάιος 2017

της Ιωάννας Αθανασάτου

Ιστορικού Κινηματογράφου, Πανεπιστήμιο Αθηνών

και Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Προβολή 4-4-2017

A royal affair / Ο έρωτας της βασίλισσας (2012)

Σκηνοθεσία Nikolaj Arcel

Η ταινία βασίζεται σε πραγματικά ιστορικά γεγονότα και αφορά ένα άγνωστο αλλά πολύ ενδιαφέρον πεδίο της κεντροευρωπαϊκής ιστορίας, σε μία περίοδο που αποτέλεσε ιστορική καμπή στη διαμόρφωση της νεωτερικότητας στην Ευρώπη.

Συγκεκριμένα αφηγείται την ιστορία της νεαρής πριγκίπισσας της Αγγλίας Caroline Mathilde (την υποδύεται η Alicia Vikander) η οποία εγκλωβίζεται σε ένα γάμο διπλωματικών σκοπιμοτήτων με τον εξάδελφό της νεαρό βασιλιά της Δανίας Christian VII ¹(συγκλονιστική ερμηνεία από τον Mikkel Boe Følsgaard). Η γαμήλια συμβίωση είναι μια πραγματική δοκιμασία για την νεαρή πριγκίπισσα η οποία αναγκάζεται να εγκαταλείψει τις προοδευτικές επιρροές της (Ρουσσώ, Βολταίρος) στο πλαίσιο της συντηρητικής δανικής αυλής και να υφίσταται συνεχείς ταπεινώσεις και ερωτική απόρριψη από τον ψυχικά ασθενή βασιλιά. Η είσοδος του Γερμανού γιατρού και θιασώτη των ιδεών του Διαφωτισμού Johann Friedric Srtuensee (ερμηνεύει ο Mads Mikkelsen) στην αυλή ως προσωπικού γιατρού του βασιλιά σηματοδοτεί την ανατροπή. *Ο έρωτας και η επανάσταση* ταραάζουν τις ισορροπίες στην απολυταρχική αυλή που ελέγχουν με ραδιουργίες η μητριά βασίλισσα (Trine Dyrholm) και τα μέλη του ανακτοβούλιου. Η παράνομη σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ της Caroline και του Johann παράλληλα με την σχέση εμπιστοσύνης και φιλίας μεταξύ του Johann και του διαταραγμένου ψυχολογικά Christiann οδηγεί σε προοδευτικές αλλαγές και μεταρρυθμίσεις υπέρ του λαού αλλά και σε σφοδρές συγκρούσεις που οδηγούν στο τραγικό τέλος των επαναστατών. Οι συντηρητικοί οργανώνουν

---

¹ Χριστιανός ο Ζ', (1749-1808) βασιλιάς της Δανίας και της Νορβηγίας από τον οίκο των Ολντενμπουργκ, γιός του Φρειδερίκου του Ε'. Υπό την επιρροή του προσωπικού του γιατρού Γιόχαν φρίντριχ Στρούενσε προέβη σε μεταρρυθμίσεις. Από το 1770 ο Στρούενσε λειτούργησε ως de facto κυβερνήτης έως ότου ανατράπηκε με πραξικόπημα το 1772, wikipedia

πραξικόπημα υπό την καθοδήγηση της αυταρχικής βασιλομήτορος , παγιδεύουν τον ασταθή βασιλιά Christian και ανατρέπουν τον μεταρρυθμιστή Struensee που κυβερνά υπέρ του λαού αλλά και αυτός με αυταρχικό τρόπο. Ο Struensee εκτελείται στην γκιλοτίνα, η Caroline στερείται τα παιδιά της , εξορίζεται και πεθαίνει νεότατη σε ένα απομονωμένο κάστρο. Η Ιστορία ωστόσο εκδικείται τον θάνατό τους, αφού μερικά χρόνια αργότερα ο γιός της Caroline Φρειδερίκος θα ανατρέψει τους πραξικοπηματίες και θα κυβερνήσει στο πνεύμα του Διαφωτισμού επαναφέροντας τις μεταρρυθμίσεις του Struensee.

Ο ελληνικής καταγωγής Δανός σκηνοθέτης Nikolaj Arcel ανασύρει ένα «θαμμένο ιστορικό γεγονός» επιτυγχάνοντας να αφηγηθεί μία πραγματική ιστορία με απόλυτα σύγχρονους χαρακτήρες(Αντίοχος , 2012) .Η ταινία χαρακτηρίζεται από *ισορροπία ανάμεσα σε ιστορικοπολιτικές πτυχές και την ιστορία αγάπης*. Στην ταινία αναβιώνει η Δανία του 18^{ου} αιώνα , όπου τα ιδεώδη του Διαφωτισμού βρίσκουν τον κύριο εκφραστή τους στο πρόσωπο του μεταρρυθμιστή Struensee , ωστόσο αυτός ο χαρακτήρας δεν εξιδανικεύεται , αφού διαφαίνεται ότι και αυτός γίνεται εξουσιαστής παραβλέποντας τις ιδεαλιστικές απόψεις του για χορήγηση ελευθεριών. Η συγκρατημένη ερμηνεία του σπουδαίου Mads Mikkelsen (υπήρξε προσωπική επιλογή του σκηνοθέτη) κορυφώνεται στην τελική σκηνή της εκτέλεσης. Η χαμηλών τόνων με λεπτές αποχρώσεις αισθαντική ερμηνεία της Alicia Vikander ενσαρκώνει τη νεαρή πριγκίπισσα που μεταμορφώνει η επανάσταση του έρωτα και ο επαναστάτης άνδρας. Ακολουθεί τη μοίρα των γυναικών οι οποίες καθορίζονται από το φύλο και τις επιθυμίες τους (μητρότητα-σεξουαλικότητα). Η επιστολή της προς τα παιδιά της, στον γιό της Φρειδερίκο και την κόρη της Μαρία Λουίζα ωστόσο δείχνει την δύναμη της μητρικής αγάπης και επιρροής. Πραγματική αποκάλυψη ο πρωτοεμφανιζόμενος Mikkel Boe Følsgaard (επιλέχθηκε από τη θεατρική σχολή ως δευτεροετής φοιτητής) εξαιρετικός ως διπολικός αδύναμος βασιλιάς. Από τις ωραιότερες στιγμές της ταινίας η σκηνή όπου τα τρία αυτά πρόσωπα με καταλύτη τον έρωτα και τις ιδέες του Διαφωτισμού κρατιούνται μαζί από το χέρι, οραματιζόμενοι ένα φωτεινό μέλλον που δεν έζησαν οι ίδιοι. Ο Arcel αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην υποκριτική και τους χαρακτήρες ακολουθώντας τις παραδόσεις του βορειοευρωπαϊκού θεάτρου, αλλά και των Bergman και Dreyer.² Η κινηματογράφηση αναδεικνύει κατά τον καλύτερο τρόπο τους χαρακτήρες και την ψυχολογία των ηρώων.

Αν και η *φόρμα* της ταινίας επικρίθηκε ως συμβατική για μια τόσο αντικορφομιστική ιστορία , διακρίνουμε την επίδραση του Χόλλυγουντ (αφηγηματική μορφή ιστορικού έπους) αλλά και του Dreyer, κυρίως στην απόδοση του σκοτεινού προσώπου της φεουδαρχίας . Οι σκηνές της

ΕΡ² Ο Dreyer είχε πεί «Τίποτε στον κόσμο δεν μπορεί να συγκριθεί με το ανθρώπινο πρόσωπο...Είναι μία γή που δεν κουραζομαστε ποτέ να εξερευνούμε, ένα τοπίο μοναδικής ομορφιάς»

γκιλοτίνας και των μυστικών συνεδριάσεων του ανακτοβούλιου παραπέμπουν στους τελευταίους σπασμούς μιας σκοτεινής εποχής πριν την έλευση του Διαφωτισμού.

Το μαρτύριο και το *πάθος*, έννοιες γνώριμες και από το έργο του Dreyer είναι παρόντα και εδώ, μέσα από τὰ σχόλια της ταινίας για την αυστηρή λουθηρανική ατμόσφαιρα και τη θρησκευτική νομιμοποίηση της καταπίεσης (βλέπε τη σκηνή με τις υπηρέτριες οι οποίες ανακρίνονται για να μαρτυρήσουν σχετικά με τις νυχτερινές επισκέψεις του Johann στον κοιτώνα της Caroline). Στο πλαίσιο αυτό η νεαρή βασίλισσα εκπροσωπεί τη *γυναίκα εξέγερση-πνεύμα αντιλογίας*, η οποία κυριαρχεί στο έργο του Dreyer.

Όπως οι ταινίες του *Κισλόφσκι*, «*Κόκκινη*», «*Μπλέ*», «*Ασπρη ταινία*», πού παραπέμπουν στην *Ελευθερία, Ισότητα, Αδελφότητα*, η ταινία *A royal affair* αναφέρεται σε μια παρακαταθήκη αξιών της Ευρώπης, η οποία ξεπερνώντας σκοταδιστικές αντιλήψεις διαμόρφωσε το προοδευτικό πλαίσιο αρχών της νεωτερικότητας πού ως σήμερα περιμένει την εκπλήρωσή του.

Μια ταινία πού μιλάει για το φώς και τον έρωτα, τη ζωή μέσα από τις σκιές, το μίσος, το θάνατο και την καταπίεση αλλά και που έχει μεγάλη οντολογική βαρύτητα. Όταν ο Struense απορρίπτει την πρόταση της Caroline να φύγουν μακριά, αλλά παραμένει για να υπερασπιστεί τις μεταρρυθμίσεις του, υπομένει το μαρτύριο υπέρ της σωτηρίας του λαού, μάταια αναμένοντας τη στήριξη του, ακολουθώντας τις ιδέες *ελευθερίας και αντίστασης* και γίνεται ένας μάρτυρας της ελευθερίας λίγα χρόνια πριν την έκρηξη της Αμερικάνικης επανάστασης.

Βραβεία , διακρίσεις

Η ταινία έκανε παγκόσμια πρεμιέρα στο Φεστιβάλ του Βερολίνου το 2012, όπου και απέσπασε δύο βραβεία, της καλύτερης *ανδρικής ερμηνείας* για τον Mikkel Boe Folgaard και του καλύτερου *σεναρίου* για τους σεναριογράφους Νικολάι Αρσέλ και Ράσμους Χάιστερμπεργκ. Ήταν επίσης υποψήφια για Οσκαρ Ξενόγλωσσης ταινίας το 2013. Επίσης βραβεύθηκε και για την κινηματογράφηση, την ενδυματολογία, τα κοστούμια, την ερμηνεία β΄ γυναικείου ρόλου. Είχε μεγάλη απήχηση κατά την προβολή της στη Μεγάλη Βρετανία, Αυστραλία και Γαλλία.

Βιβλιογραφία, πηγές

Henning Camre, Morten Pul, Vinca Wiedemann, Νέος Δανέζικος Κινηματογράφος, Έκδοση του 46^{ου} Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, 2005

Ιωάννα Αθανασάτου, *Οψεις του Κινηματογράφου της Δανίας*, Αφιέρωμα Ινστιτούτου Δανίας και Πρεσβείας της Δανίας, 2017, www.diathens.gr

Γιάγκος Αντίοχος, 2012, www.athinorama.gr/cinema/movie.aspx.id=10025255

Μιχάλης Δημόπουλος, Αχιλλέας Κυριακίδης, Μπάμπης Ακτσόγλου(επιμέλεια),
Carl Dreyer, Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 2001.

Wikipedia, λήμμα για Χριστιανό Ζ΄, βασιλιά της Δανίας και Νορβηγίας,
Καρολάιν Ματίλντε, πριγκίπισσα της Αγγλίας και Γιόχαν Φριντριχ Σρούενσε,
γιατρό του 18^{ου} αιώνα